

Gericht op God:

Gebed en aanbidding rond het avondmaal

In het avondmaal bevinden wij ons voor Gods aangezicht. In biddende afhankelijkheid, aan de ene kant; in lofprijzende aanbidding, aan de andere kant. Raymond Hausoul geeft aan beide aspecten aandacht.

Dit is mijn lichaam (*Hoc est corpus meum*)

Bij het avondmaal denken we eraan wat de Heer Jezus in verleden heeft gedaan en in het heden en de toekomst zal doen. Niet voor iedereen is een dogmatiek begrijpelijk; niet iedereen slaagt erin aan een gedragsregel te gehoorzamen. Maar iedereen kan een stukje brood eten en uit een beker wijn drinken en een simpele aanduiding begrijpen: mijn lichaam, mijn bloed! Heel eenvoudig en toch zo verheven. Soms vraag ik me af hoeveel er nog overgebleven is van het avondmaal zoals dat ingesteld werd in het Nieuwe Testament.

Wie de geschiedenis een beetje kent, weet dat over dit verheven 'eenvoudige' thema in de loop der jaren heel wat debatten zijn gevoerd. Een culturele ceremonie werd ervan gemaakt. De priester mompelde de geheime woorden *hoc est corpus meum* ('dit is mijn lichaam') en veranderde, meende men, op die manier het brood en de wijn in

het lichaam en het bloed van Christus. Op een kunstvolle wijze werd alles bevredigd: de priesterlijke behoefte aan macht en invloed, en de behoefte van het kerkvolk naar geheime vrome rituelen. Zo werd Christus' inzetting 'verbeterd' en op het wonder, het geheim en de autoriteit gebaseerd. Er ontstonden begrippen als transsubstantie en consubstantie, waarin men probeerde te vatten hoe Christus in het brood en de wijn vertegenwoordigd was. Alleen al de zoektocht naar de juiste betekenis van de woorden 'dit is mijn lichaam' zorgde voor heel wat moeilijkheden onder de gelovigen. Gelukkig zegt de Heer Jezus: 'Neem en eet', en niet: 'Neem, als je het begrijpt'. De Heer wilde met het avondmaal zijn discipelen samenbrengen en versterken. Het is niet erg, als we niet precies alles begrijpen wat er tijdens het avondmaal gebeurt. Erger zou het misschien zijn als we denken dat we het zouden begrijpen.

De heilige ontmoetingen

Misschien moeten we alle theologische debatten even aan de kant zetten en elkaar opnieuw tonen waarover het werkelijk in het avondmaal gaat: over de tegenwoordigheid van de levende en opgestane God. Hij is met ons tijdens het avondmaal, zoals Hij ons beloofd heeft. Het avondmaal is een gedachtenismaal waarbij Hij in het midden staat. 'Doet dat tot mijn gedachtenis.' 'Want zo dikwijls u dit brood eet en de drinkbeker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat Hij komt' (1Ko11:26).

Staan we stil bij de tegenwoordigheid van God tijdens het avondmaal? Raakt het ons? En nemen we de tijd om met andere medegelovigen onze eenheid in Hem samen te vieren? Hoe moeilijk is het om vandaag niet individualistisch aan het avondmaal deel te nemen en het niet enkel te zien als 'tussendoortje', of nog erger: 'snelbuffet'. Het avondmaal is de heilige plaats waar we God ontmoeten en zijn volle liefde,

warmte en geborgenheid ervaren. In onze postmoderne wereld, waar veel vraag is naar intimiteit en ervaring, ontdekken we deze dingen opnieuw. We herinneren ons zijn geweldige boodschap; we herdenken wat Hij gedaan heeft; we danken en prijzen Hem ervoor; we hebben als gelovigen een nauwe relatie met elkaar; we worden bemoedigd voor onze dagelijkse geloofswandel; we zien biddend uit naar de beloften die God ons straks nog zal schenken. Zo staan wij stil bij de grootheid van zijn liefde, een liefde die ons verstand te boven gaat, een liefde die ons leidt tot aanbidding en dankzegging. Al heel vroeg herkende men dit en noemde men het avondmaal dan ook *eucharistie*, het Griekse woord voor 'dankzegging'.

De hemelse aanbidding

We danken God tijdens het avondmaal voor het werk dat de Heer Jezus verricht heeft op Golgota. Door de Geest aanbidden we de Zoon, want we mogen het weten: de vijand is overwonnen, de machten zijn onttroond en Christus triomfeert.

Een van de mooiste Bijbelboeken die deze triomf tot uitdrukking brengt is het boek Openbaring. Daar ontmoeten we een gevangen apostel die op het kleine eiland Patmos een glimp krijgt van de hemelse aanbidding.

En we mogen als gelovigen meekijken over zijn schouder om iets op te vangen van de hemelse heerlijkheid, die normaal niet waarneembaar is met menselijke ogen. Alle gelovigen mogen deze rondleiding meemaken en zien Wie er in de hemel is en wat van daaruit gebeuren zal. In de hemel staat een troon waarop Iemand zit (Op4:9; 5:1,7,13; 6:16; 7:15; 21:5). 'En die daarop zit is...' – en dan volgt een beschrijving van Degene die op de troon zit: '(...) van aanzien een jaspissteen en sardiussteen gelijk; en rondom de troon was een regenboog, van aanzien een smaragd gelijk' (Op4:3). Degene die op de troon zit, hoeft niet nader genoemd te worden,

slechts Eén kan daar zitten. Enkel God is waardig om daarop plaats te nemen. Hij is het die op de troon zit. De 'troon' wijst op zijn heerschappij als Schepper en God. Het is de plaats van macht, de zetel van de regering van de Almachtige. Het woord 'troon' wordt in het voorlaatste vers van Op3 twee keer genoemd, en dat woord is vervolgens in Op4 een rode draad door het hoofdstuk, terwijl straks in Op5 het woord 'boekrol' centraal zal staan.

In hoofdstuk 5 vinden we het Lam als de enige die waardig is de boekrol te ontvangen uit Gods hand. Op het eerste moment weet Johannes, de schrijver van Openbaring, het nog niet. Niemand lijkt waardig om de boekrol te openen. Wie is de eigenaar van de aarde en heeft het recht om de aarde te (ver)lossen? Een hemelse stilte. De tranen lopen over de wangen van de profeet. Hij beseft het diep: het gaat hier om de heerlijkheid van God. Zou de opstandige mensheid, onder influistering van de boze, altijd met de vinger naar de Schepper kunnen blijven wijzen? Zou men blijven zeggen: waar blijft zijn liefde, zijn heiligheid, zijn gerechtigheid? Zal de hele schepping nooit verlost kunnen worden van al het onrecht? Daarover huult Johannes. Een van de oudsten roept hem om te kijken naar de Leeuw. Maar in plaats van een leeuw ziet Johannes een klein Lam dat geslacht is (Op5:6). En het Lam bevindt zich niet aan het kruis of in het graf. Het staat in het midden van Gods troon. Het bevindt zich in de heerlijkheid: het werk is volbracht! Het Lam is Overwinnaar. Ook al lijkt het ons dwaas dat een lam iets kan beginnen tegen een wereld van verschrikkelijke beesten en een draak, toch overwint Hij. De Geest toont de profeet hier dat de Messias niet straks pas overwinnen *zal* door macht en geweld, maar nu al overwonnen *heeft* door Zich te vernederen en Zich als een Lam te laten 'slachten'.

Gods waardigheid en eer

Jezus Christus is de Ene die door nietswaardige mensen, zogenaamd als een onwaardige, naar het kruis werd verwezen en als een lam ter slachting werd geleid. Alleen Hij, aan Wie op aarde geen ander plekje gegund werd om zijn hoofd neer te leggen dan Golgota's kruis. Alleen Hij, die mensen zoals u en ik een plaats in Gods heerlijkheid bereidde. Alleen Hij is waardig... Johan Lukasse schrijft: 'Hij verhoorde gebeden, maar heeft zelf leren bidden, Hij droogde alle tranen, maar heeft zelf geweend, Hij betaalde de prijs voor onze verzoening, maar werd zelf voor dertig zilverstukken verkocht, Hij is de goede Herder, maar is toch het Lam dat ter slachting werd geleid.'¹ Een sterker contrast kunnen we ons niet voorstellen.

Onze monden vallen open; we staan versteld. Bewondering en respect vullen ons. We begrijpen goed de reactie van aanbidding en lofprijs rondom het Lam. Steeds groter en groter wordt die lofprijs en aanbidding in Op4-5. Eerst horen we enkel de vier levende wezens de eer geven aan de Schepper (Op4:9), vervolgens worden meteen in het daaropvolgende vers de stemmen van de vierentwintig oudsten hoorbaar (vs10). In Op5 lezen we opnieuw dat de vier levende wezens en oudsten God lofprijzen en aanbidden (vs8). Die aanbidding vindt geen rust, maar wordt vergezeld door een ontelbare groep engelen (vs11), miljoenen engelen lofprijzen Hem en dan wordt ten slotte als laatste deelnemer de gehele schepping meegenomen in deze magnifieke aanbidding voor de enige ware God (vs13), de Schepper en Verlosser die alle eer en glorie ontvangt voor eeuwig en eeuwig. Wat een heerlijkheid!

Christus is triomfator!

We zeiden het net al: in het avondmaal denken we er samen met alle gelovigen aan dat het Lam geslacht is en overwonnen heeft. Christus is triomfator! En hoewel we als gemeente wellicht nog ver verwijderd zijn van

de hemelse aanbidding zoals het boek Openbaring die beschrijft, mogen we nu al een glimp van de aanbidding in het 'hiernamaals' opvangen. We willen nu al tijdens de viering van het avondmaal denken aan wat Hij voor ons deed, en wat Hij zal doen. We leggen, net als de vierentwintig oudsten, onze eigen eer neer voor de troon van onze Schepper (vgl. Op4:10). Niets aan eigen eer willen we op dat moment hebben; al onze roem en eer dient uit te gaan naar de Allerhoogste God die zo nabij gekomen is. Hij alleen dient geroemd en geprezen te worden. Want alles wat we niet ten volle gebruiken voor Hem, roven we van Hem. Niet wij, niet onze daden, onze dingetjes, maar Hij! Hij alleen mag op de troon zitten. En met lofliederen en gebeden vereren en prijzen we Hem.

We vieren het avondmaal niet primair voor onszelf, omdat we nog niet in de hemel zijn aangekomen, maar we vieren het voor Hem, omdat Hij nog niet op aarde is gekomen. Hier, in deze aardse werkelijkheid, is Gods heerlijkheid geopenbaard in het leven van de Heer Jezus, en hier, in dezelfde aardse werkelijkheid, zal eens opnieuw die heerlijkheid openbaar worden in de wederkomst van Christus. Daar gaat het ons om, daar willen we bij stilstaan. Soms vergeten we het gewoon te vaak dat God een God is die bewogen is met ons gebed en ons smeken. Hoe anders zijn de Bijbelse schrijvers daarin! Paulus riep het uit: *Maranatha*, Aramese woorden die we kunnen vertalen met: 'Kom, onze Heer!' (1Ko16:22). In de Romeinse catacomben vindt men het woord nog altijd op sommige plaatsen gegrift in de muren van de onderaardse gewelven. Waar is de uiting van ons verlangend gebed voor de komst van Gods heerlijkheid op aarde gebleven? Zijn we al zo gewend aan deze wereld dat we niet meer verlangen naar de komst van Gods heerlijkheid? Of zijn we in slaap gedommeld door een theologie die ons wijsmaakt dat God onbewogen is met de mensheid? Wanneer hebt u er

eigenlijk voor het laatst voor gebeden dat de Heer Jezus toch mag komen? Wanneer hebben we dit als gemeente voor het laatst gedaan? Openbaring, het grootste aanbiddingsboek van het Nieuwe Testament, eindigt niet voor niets met de uitspraak: 'De Geest en de bruid zeggen: "Kom!"' Waarop dan weer die prachtige woorden van de gemeente volgen: 'Kom, Heer Jezus!' (Op22:20). Zo brengt de Geest ons ertoe te bidden voor de komst van Christus. De laatste bazuin kan elke dag gehoord worden en we klemmen ons vast aan de belofte van de Heer: 'Ja, Ik kom spoedig!' De gemeente de bidt: 'Kom, Heer Jezus!' ziet uit naar het komen van Hem die triomfator is. Zo eindigt het laatste Bijbelboek met een heerlijk vooruitzicht voor de gelovigen en een bemoediging voor de wankelmoedigen. En juist in het avondmaal staan we daar weer even bij stil: we vieren dit maal niet voor eeuwig. Eens zal er een einde aan komen. Want we weten het diep in ons hart, en we willen het vertrouwen vasthouden om te blijven vragen en smeken: 'Kom, Jezus, Kom! Vul dit land met uw heerlijkheid. Spreek, Heer, uw woord, dat het licht overwint.'

Vol eerbied laten we daarbij het brood en de beker rondgaan, als een gezelschap van mensen die dit goddelijke geheim kennen. En ondanks onze beperktheid van het kennen van de diepte, lengte en breedte van dat goddelijke geheim, staan we versteld van Hem, aanbidden we Hem en weten we dat Hij degene is die al onze dank ontvangt. Als zwakke graankorrels enerzijds, maar anderzijds ook als krachtige en heerlijke priesterzonen aanbidden we de Vader door de Zoon, in de Heilige Geest. Net als de vierentwintig oudsten komen we voor Gods troon met zang en gebed. De vierentwintig oudsten dienen Hem als priester en dragen de gouden schalen. Ze zijn in de eerste plaats aanbidders, dat is te zien aan de gouden harpen die ze hebben, en verder ook voorbidders voor de heiligen die nog op aarde zijn. Er

is in de hemel ruimschoots aandacht voor het gebed. Maar de nood die ze als reukoffer voor God brengen wordt niet meer gevormd door hun eigen noden, maar door die van de heiligen. In Op8:3 zullen we deze gebeden opnieuw tegenkomen. Daar wordt ons dan indirect uitgelegd wat de betekenis ervan is. Als je het daar goed naleest, dan zie je dat het 'reukwerk' eigenlijk iets is wat wordt *toegevoegd* aan de gebeden van de heiligen. De engel in Op8:3 wordt namelijk veel reukwerk gegeven, opdat hij het met de gebeden van alle heiligen zou leggen op het gouden altaar (vgl. de geschiedenis in Nm16:39vv). Het 'reukwerk' zelf is volgens sommige uitleggers de persoonlijke heerlijkheid van de Heer Jezus zelf.² Hij wordt voorgesteld als reukwerk voor Gods aangezicht, de opheffing van zijn handen als het avondoffer (Ps141:2).

De aanbidding van het Lam

Alleen God de Heer Jezus Christus, het Lam, is onze aanbidding waard. Niet pas in de toekomst, ook nu al mogen we dit geweldige Lam vereren, loven, liefhebben en dienen. Want we weten het: de aanbidding en gebeden van heiligen vervliegen niet in de ruimte, maar bereiken hun eindbestemming. Als we ons tijdens het avondmaal met heel ons wezen op het Lam concentreren, zal het avondmaal weer opnieuw een schat voor de gemeente zijn. We zullen dan Hem ontmoeten die het waard is om alle eer te ontvangen, nu, straks en in de eeuwigheid. ■

Noten

1. J. Lukasse, *Niemand kan het alleen*, Vaassen: Medema, 2002.
2. W.J. Ouweneel, *Verwachting*, Vaassen: Medema, 2000.